

A KADRO

Eğitim Kurumları

BAKIRKÖY

İletişim Adresi

Cevizlik Mahallesi İstanbul Cad.
Mor Sümbül Sokak No. 25
Bakırköy / İstanbul
Tel (Pbx): 0 (212) 542 30 00
E-mail: info@akadroegitim.com

İletişim ve Bilgi Hattımız : 0 (850) 346 46 40

www.akdrue.com

Yazar

Mehmet YILDIZ

Grafik Tasarım

Sima HEDAYATİ

Baskı

BASKI & CİLT- BULUT DİJİTAL MATBAA SAN.TİC.LTD.ŞTİ.
Musalla Bağları Mh. İnciköy Sk. No.1/A Selçuklu/KONYA
KTB Sertifika No: 48120

Bu eserin yayın hakkı A Kadro Özel Eğitim Hizmetleri Ticaret Anonim Şirketi'ne aittir.

İzinsiz kopya edilemez, çoğaltılamaz kısmen de olsa yayınlanamaz.

ÖN SÖZ

Sınava çok çalıştınız. Çok yorulduğunuzu biliyoruz ama son bir defa okumanız için bu özet niteliğindeki hatta kısa kısa hatırlatmalar niteliğindeki not hazırlandı. Bizler için üretmek ne kadar mecburiyet ise sizin için de çalışmak okumak mecburiyet. Yoruldum demeden, şikayet etmeden devam edin. Büyük hedefler peşinde koşanların kaçmaya, vazgeçmeye sıkılmaya hakkı yoktur.

Bu özet not, KPSS Alan sınavı başta olmak üzere tüm kurum sınavları ve mülakatlar için de bir son tekrar notu olarak hazırlanmıştır. Sadece önümüzdeki sınavda değil daha sonra kurum sınavlarına çalışırken de son tekrarlarınızı yapmak üzere bu notları saklayın. Ancak bu kısa notu temel bir kaynak olarak değerlendirirsen bu kesinlikle yanlış bir tespit olur. İyi çalışmış öğrencilerin son defa göz atıp hatırlaması içindir. Çalışacaksınız, bu kendi ayırdığınız zamana karşı borcunuz. İnşallah hepiniz gönlünüzden geçen en güzel yerlere geleceksiniz.

Son olarak çok belli etmese de Maliye Yayın Kurulu sizi çok seviyor, haberiniz olsun. Sevgilerle...

Mehmet YILDIZ

“

Maliyenin Amaçları: Kıtlik sorununu çözmek, kaynak tahsisinde etkinlik, üretimde etkinlik, bölüşümde etkinlik, gelir dağılımında adalet, ekonomik istikrar, ekonomik büyüme ve kalkınma regülasyon ve de-regülasyondur.

“

Bentham Sosyal Refah Fonksiyonu: Toplum refahı tek tek bireylerin fayda toplamına eşittir. Bazı bireylerin faydası azalırken toplum refahı artıyor ise sorun yoktur.

“

Tam Kamusal Mal ve Hizmetler: Topluma yönelik olup, bölünemez, birlikte tüketilir, fiyatlandırılmaz, piyasaya konu olamaz, tüketiminde rekabetin olmadığı, dışsal ekonomiler oluşturan, siyasal sürecin gerekmesi ve bedavacılık sorunu taşıyan mal ve hizmetlerdir. Örneğin; **Savunma Hizmetleri, Genel Polis Hizmetleri, Diplomatik Hizmetler** gibi.

“

Kamusal Mal Tanımlamasını çağdaş anlamda ilk kez yapan **P.A. SAMUELSON**' dur.

“

Ekstansif Büyüme: Emek, sermaye, doğal kaynakları ve müteşebbis faktörlerinin miktarının artışına dayalı büyümedir.

İntansif Büyüme: Verimliliğe ve verimlilik artışına dayalı büyümedir.

“

Maliyenin Sosyal Amacı: Kıtlik sorununu çözmektir.

“

Yarı Kamusal Mal ve Hizmetler: Kişiyi olan faydası özel mal gibi, topluma olan faydası ise kamusal mal gibi olan mal ve hizmetlerdir. Örnek verecek olursak: Eğitim, Sağlık, Parklar, Dinlenme Tesisleri

Yarı kamusal mal ve hizmetlerin fazlaca kullanılması “**sıkışıklık maliyetine**” neden olmaktadır.

“

Devletin özel mal ve hizmet üretme nedenleri genellikle; özel sektörün gücünün üretme gücünün yeterli olmaması, özel sektörün kar elde edememesi, sanayi sektörüne ucuz aramalı sağlama, işsizliği azaltıp istihdamı artırma amacıdır

“

Devletin toplumu oluşturan özel niteliğe sahip kişi ve gruplara yönelik sunduğu mal ve hizmetlere “**Er-demli Mallar**” denir.

“

Küresel kamusal mal ve hizmetler; hem dışsal faydalarının hem de dışsal maliyetlerinin tüm dünya ülkelerine yayıldığı mal ve hizmetlerdir (okyanuslar, atmosfer, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi vb.)

“

Ulusal kamusal mal ve hizmetler; hem dışsal faydaları hem de dışsal maliyetleri ülke sınırları içinde yayılan mal ve hizmetlerdir (adalet, diplomsı vb).

“

Yerel kamusal mal ve hizmetler; hem dışsal faydaları hem de dışsal maliyetleri belirli bir coğrafi alanla sınırlı olan mal ve hizmetlerdir (meydan saatleri, sokak yadınlatması vb).

“

Erdemli mallar ilk kez **Musgrave** tarafından tanımlanmıştır. Erdemli mal ve öncelikli olarak belli kişi ve gruplara sunulur. Covid-19 aşısı, Huzur evi, çocuk esirgeme kurumu vb. hizmetler

“

Dar gelirliilere yönelik konut üretimi, ücretsiz veya düşük ücretli sağlık hizmetleri, düşkün, kör ve engellilere hizmet sunulması, burslar vb. **erdemli mal ve hizmetlere** örnektir.

“

Sigara veya alkol gibi negatif dışsallığı olan mallara **erdemsiz mal** (demerit mallar) denir.

“

Erdemli-Erdemsiz mallarda devlet müdahalesi olmadığı takdirde bir kısım mala karşı **tercih çarpıklığı** ortaya çıkabilir.

“

Pozitif dışsallığı olan, ancak yarattıkları dışsal faydadan sadece belirli bir grubun üyesi olanların faydalanabileceği mal ve hizmetlere **Kulüp Mal ve Hizmetler** denir.

“

James Buchanan tarafından tanımlanan kulüp mal ve hizmetlere örnek verirsek: **Tenis ve yüzme kulüpleri, SGK Hizmetleri vb.**

“

Dışsallıkları ilk defa **K.WICKSELL** incelemiştir.

“

Üretimi veya tüketimi sonucunda kaynak dağılımında etkinliği bozan, pazarlanamayan, fiyatlandırılmayan ve ödettirilemeyen dışsal fayda veya zarara **DIŞSALLIK** denir.

“

Şehir içi otobüste yüksek sesle müzik dinleyen birinin yanında oturan kişiyi olumsuz etkilemesi **tüketiciden tüketiciye olumsuz dışsallıktır.**

“

Petrol araması yapan bir kuruluşun petrol bulması sonucu söz konusu bu bilgileri diğer araştırmacı kurumlar ile paylaşması **üreticiden üreticiye olumlu dışsallıktır.**

“

Paternalist yaklaşım, devletin bir veli bir vasi gibi hareket ederek (devlet baba) vatandaşlarını korumak ve onlara yardım sağlamak rolünü üstlendiği sosyal refah ideolojisidir.

“

Monopolcü fiyatlandırma, toplum için zararlı sayılan mallar için devletin uyguladığı fiyat politikasıdır (Alkol, tütün vb.)

“

Marjinal maliyet fiyatlandırması, her bir ekstra ürün üretmenin maliyetinin fiyatıdır. Şayet kamu tekelleri, tüm piyasa talebini karşılayacak şekilde marjinal maliyet fiyatlandırması yaparsa, ortalama maliyetler daha büyük olacağından zarar oluşur.

“

Ortalama maliyet fiyatlandırması, bir malın fiyatının, o malın ortalama maliyetine belirli bir kâr payı eklenmesiyle belirlenmesine dayanan bir tür maliyet üstü fiyatlandırma yöntemidir.

“

Zirve talep fiyatlandırması, bir kamu kuruluşunun üretim kapasitesini artıramadığı, talebin zirvede olduğu durumlarda, kaynak ayrımında etkinliği sağlayabilmek amacıyla uyguladığı en yüksek fiyattır.

“

İkinci en iyi fiyatlandırma, birbirinin ikamesi olan iki maldan birisinin fiyatı marjinal maliyetinin üzerinde saptanmış ise, ikame malın fiyatının da marjinal maliyetin üzerinde saptandığı fiyatlandırma yöntemidir.

“

İki parçalı fiyatlandırma, hizmetten yararlananların eşit miktarda abonelik bedeli ile tüketime bağlı olarak değişen kullanım bedelini ödediği fiyatlandırma yöntemidir. Elektrik, telefon, internet, doğalgaz gibi hizmetlerde uygulanmaktadır.

“

Fiyat ayrımcılığı, farklı tüketici gruplarına farklı fiyatların uygulandığı fiyatlandırma yöntemidir. Yolcu taşımacılığında yaşlı, öğretmen, öğrenci gruplarına uygulanan fiyatlar gibi.

“

Çapraz finansman, toplum için zararlı sayılan malların satışından monopolcü fiyatlama yöntemi ile elde edilen gelirlerin toplum için faydalı sayılan özel malların finansmanında kullanılması yöntemidir.

“

Dışsalıklar ile mücadelede devletin kullandığı mali olmayan araçlar: Miktar kısıtlaması, ruhsat uygulaması, çevre standartları, pazarlanabilir kirlilik hakları ve mülkiyet haklarının düzenlenmesidir.

“

Çapraz sübvansiyon, bir mal veya hizmetin, zararına piyasaya sunulması ve bu zararın başka mal veya hizmetlerden elde edilen kârla finanse edilmesine çapraz sübvansiyon adı verilir.

“

Permiller (pazarlanabilir kirlilik hakları): Devlet çevre kirliliği hakları piyasası oluşturarak negatif dışsalık yayan firmaların faaliyetlerini yürütebilmeleri için çevreyi kabul edilebilir bir seviyede kirlitmeleri için satın almalarını zorunlu kıldığı haklara denir.

“

Devletin dışsalıklar ile mücadelesinde kullandığı mali araçlar **“Pigou Vergisi”** ve **“Sübvansiyon”** dur.

“

Coase Teoremi: Piyasa çözümü de denilen bu yöntemde, dışsalıklar, tarafların karşılıklı anlaşmaları ve mülkiyet haklarının düzenlenmesine bağlı olarak bir tarafın diğer tarafa tazminat ödemesiyle kaldırılabilir.

“

Dışsal maliyetlerin firma tarafından içselleştirilmesi sağlamak için, oluşacak dışsal maliyetleri karşılayacak kadar vergi konulmasına ‘Negatif Dışsallığın Vergi ile İçselleştirilmesi’ denir. Bu vergiler ilk kez Pigou tarafından önerildiği için **‘Pigou Vergisi’** olarak adlandırılırlar.

“

Marjinal Dışsallık: Son birim üretim veya tüketim faaliyeti sonucunda oluşan dışsallıktır.

“

İnfra-Marjinal Dışsallık: Marjinal dışsallığında önemsenecek derecede küçük olmasıdır. Örneğin, bir apartmanda ısınmada doğalgaza geçilmesiyle o bölgedeki hava kirliliğinin azaltılması üzerindeki etkisi.

“

Parasal (Yalancı) Dışsallık: Bir ekonomik faaliyet sonucu diğer ekonomik unsurların piyasa değerinde bir artış veya bir azalış olmasıdır. Örneğin, 3. Boğaz köprüsünün yapılmasıyla o bölgedeki gayrimenkullerin değerlendirilmesi gibi.

“

Network (Ağ) Dışsallığı: Bir ağda kullanıcı sayısının artması ağ üzerinden daha fazla kullanıcıya ulaşmayı sağlar. Örneğin; telefon, internet ağı vb.

“

Teknolojik Dışsallık: Teknolojik gelişmelerin üretim veya tüketim fonksiyonlarını veya faaliyetlerini etkilemesini ifade eder.

“

Doğal Tekel: Bir endüstrideki ölçek ekonomilerinin sadece tek bir firmanın faaliyetini sürdürmesine olanak sağlayacak nitelikte olması halinde ortaya çıkmaktadır. Doğal tekellerin iki temel özelliği bulunur. Bunlar; kuruluş maliyetlerinin oldukça yüksek olması ve üretim arttıkça marjinal maliyetlerin düşmesidir.

“

Birinci En İyi Fiyatlama: Doğal tekelde marjinal maliyet fiyatlaması ($MR=MC$) dir. Bu durumda zarar ortaya çıkar ve zarar bütçeden karşılanır.

İkinci En İyi Fiyatlama: Doğal tekelde ortalama maliyet fiyatlaması ($AR=AC$) dir. Bu durumda normal kar ortaya çıkar.

“

Asimetrik Bilgi: Piyasada hizmet alıcısı ile satıcısı arasında tek yanlı bilgi akışı sebebiyle ortaya çıkar. İlk kez Akerlof tarafından incelenmiştir. Asimetrik bilgi üç soruna neden olur: Ahlaki Tehlike, Ters Seçim ve Asil-Vekil Sorunu.

“

Ahlaki Tehlike: İşlem (sözleşme) gerçekleştikten sonra ortaya çıkan ve GİZLİ EYLEMDEN dolayı oluşan sorundur. Yani kredi verilir ama krediyi alan kişi aldığı krediyi amaçsızca kullanıp geri ödenmeme olasılığını artırır.

“

Ters Seçim: İşlem (sözleşme) gerçekleşmeden önce ortaya çıkan ve GİZLİ BİLGİDEN kaynaklanan asimetrik bir sorundur. Örneğin bankalar kredi verirken kimin krediyi geri ödeyip ödemeyeceğini bilemez. Yani ortaya ters seçim çıkar.

“

Asil-Vekil: Seçtiğiniz temsilcinin sizin haberiniz olmadan kendi menfaatine iş yapması.

“

J.M. KEYNES, ekonomik buhran dönemlerinde tam istihdam sağlanması için, tüketim eğilimi yüksek olan düşük gelirli sosyal sınıfların lehine gelirin yeniden dağılımını önermiştir.

“

E.R. RALPH' a göre, hiç kimsenin verimliliğini azaltmadan belirli sosyal sınıfların verimliliği artırılabilirdiği sürece yeniden dağılımı onaylamak mümkündür.

“

Negatif Gelir Vergisi devletin, gelir düzeyi düşük olanlardan vergi almak yerine onlara para transfer etmesidir. William Beveridge tarafından ortaya atılmış, Milton Friedman tarafından geliştirilmiştir.

“

Bir ülkede gelir dağılımının adaletli olup olmadığı Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı ile ölçülür. Lorenz Eğrisi mutlak eşitlik doğrusundan ne kadar uzaklaşırsa gelir dağılımı o kadar bozulur. Bu durumda Gini Katsayısı 1'e yaklaşır.

“

Merkantalizm: 16. Ve 17. Yüzyıllarda Batı Avrupa'da ulusal devletlerin ortaya çıktığı dönemde ticareti ve ülkedeki kıymetli maden stoklarının arttırılması ile ülkelerin zenginleştiğini savunan iktisadi görüştür.

“

Merkantilist anlayış dünya servetinin sabit olduğunu belirtep, ihracatı, nüfusu ve sahip olunan altın ve gümüş miktarını artırıcı politikalar izlemiştir.

“

Merkantilist dönemde devlet müdahalesi sonucu kamu harcamaları artmış ve bunun sonucunda vergi gelirleri yerine mülk gelirleri (mamelek) en önemli finansman kaynağı olmuştur.

“

Fizyokratlar: Dr. Quesnay öncülüğünde üretimin gerçek kaynağının toprak olduğunu ve verginin sadece tarımdan alınacağını savunan liberal kapitalizm öncüsü olan iktisadi görüştür.

“

Liberal Yaklaşım: Klasik ekol savunucularından olanların devlet faaliyetlerinin asgari seviyede tutulmasını savunan görüştür. Piyasaların temizlenmesi, homo economicus, bırakınız yapınlar-bırakınız geçsinler, her arz kendi talebini oluşturur gibi görüşleri vardır.

“

İktisattan ayrı "mali iktisat" varlığını ilk kez ortaya koyan **P.A. SAMUELSON**'dur.

“

İktisadi Rasyonalite Yaklaşımı: Devlet liberal yaklaşımın aksine bazı faaliyetlere katılmasını savunmaktadır. P.A. Samuelson tarafından ilk kez bölünen-bölünemeyen mal ayrımı yaparak bölünemeyen malları devletin üretmesi gerektiğini savunmuştur.

Ayrıca özel sektörün tam rekabet piyasası özelliğinden uzaklaşması durumunda da devletin düzeltici rolü gereği bu alana müdahale etmelidir. (**Cournot ve Chamberlin Modeli**)

İster özel olsun ister kamusal olsun, bütün faaliyetlerin en az maliyetle olacak biçimde yapılması gerekir düşüncesi **H. Brochier** ve **P. Tabatoni**'ye aittir. (Maliyet mukayesesi)

“

MUSGRAVE YAKLAŞIMI: Devletin temel amaçları;

- Kaynak Dağılımında Etkinlik
- Gelir Dağılımında Adalet
- Ekonomik Büyüme ve Kalkınma İçin Ekonomik İstikrar

“

Keynesyen iktisat sonrasında devletin maliye politikaları aracılığıyla ekonomik ve sosyal alana müdahale etmeli görüşünü savunan yaklaşıma ise **MÜDAHALEÇİ DEVLET YAKLAŞIMI** denir. (1929 Bunalımı sonrası doğmuştur.)

“

Devletin tüm üretim faktörlerinin sahibi olması gerektiğini savunan görüşe **SOSYALİST YAKLAŞIM** diyoruz.

“

Kamu ekonomik faaliyetlerinin asgari düzeyde olmasını sağlamak için yasama organının ekonomik konularda karar alma yetkisinin anayasa ile sınırlandırılması gerektiğini savunan görüşe ise **ANAYASAL İKTİSAT YAKLAŞIMI** diyoruz. Savunucuları: Buchanan-Downs-Tullock) **UNUTMA:** Mali Kural uygulamasını savunurlar.

“

Ekonominin arz yanının daha önemli olduğunu ve bu sebeple özel kesimin özendirilmesi gerektiğini ve devletin ekonomideki rolünün minimuma çekilmesini savunan görüşe **ARZ YANLI İKTİSAT YAKLAŞIMI** denir. Kurucusu **M. Friedman**'dir.

“

Laffer'e Göre;

Vergi Oranları ↓ → Mükelleflerin Ellerindeki Para Miktarı ↑ → Talep Ve Harcamalar ↑ → Firmaların Üretimi ↑ → Emek Talebi Ve İstihdam ↑ → İşsizlik ↓ → Firma ve Birey Gelirleri ↑ → Vergi Tabanı ↑ → Vergi Gelirleri ↑

“

Devlet monopol, kartel gibi eksik rekabet piyasalarını düzenleyerek tam rekabet piyasasına dönüştürmeli diyen görüş Jackson ve Brown Düzenleyici Devlet Yaklaşımı'dır.

“

Geleneksel Yaklaşımlar: K-Y-D-R-G

Kurumsal Yaklaşım: Devlet faaliyetinin hukuki ve idari bakış açısından incelenmesini içeren yaklaşımdır.

Yapısal Yaklaşım: Kamu maliyesi ile ilgili konuları Ekonomik açıdan incelenmesine yönelik yaklaşımdır.

Değişim Yaklaşımı: Piyasa ekonomisine benzer şekilde vergilerin üretilen devlet hizmetlerinin marjinal maliyetine eşit olduğu noktada oluşacağını savunan yaklaşımdır.

Refah Yaklaşımı: Hiçbir kişiden şahsi durumundan fedakarlık etmeden toplum refahını arttırmayı amaçlayan yaklaşımdır.

Gelir Yaklaşımı: Devlet faaliyetinin milli gelir düzeyini artırıcı veya azaltıcı etkilerini inceleyen yaklaşımdır.

“

Modern Yaklaşımlar: H-İ-S

Hukuki Yaklaşım: kamu tüzel kişileri anayasa ile kendilerine yüklenmiş olan fonksiyonları yerine getirebilmek için yapılması gereken harcamaları ve bunların finansmanları gibi konuların ağırlık kazandığı yaklaşımdır.

İktisadi Yaklaşım: Kamusal mali uygulamalar neticesinde yaratılan ekonomik etkileri ön plana alan yaklaşımdır.

Siyasal Yaklaşım: Eldeki kıt kaynakların hangi kamusal mal ve hizmetlere yönlendirileceği siyasal süreçte karar verilir. Buna kamu tercihi teorisi de denilir. Öncüleri Buchanan-Tullock-Hayek'tir.

“

Maksimand İlkesi: Bireyler faydasını, çıkar gruplarının rantını, siyasi partileri oylarını ve bürokratlar da etki alanını maksimize etmeye çalışırlar.

“

Niskanen Yaklaşımı: Bürokratik üretim ve harcama sisteminde pareto optimal diye nitelenen toplumun arzu ettiği harcama düzeyinin aşıldığını ve sonucunda da kaynak etkinsizliğe neden olduğunu savunur. (BÜROKRASI)

“

Buchanan ve Tullock Yaklaşımı: Siyasal karar alma sürecinde dışsal maliyetler ve karar alma maliyetlerinin toplamı olan karşılıklı bağımlılık maliyetlerinin minimize etmeyi amaçlayan yaklaşımdır.

“

Arrow'un İmkansızlık Teoremi: Demokratik toplumlarda seçim fonksiyonunun beş koşulu (ortak rasyonellik, sosyal ve bireysel değerlerin pozitif bağılılığı, sosyal tercihin sunulan seçenek dışında çözüm aramaması, yurttaş egemenliği ve diktatörlüğün olmaması) aynı anda yerine getirmesi gerekliliğini savunmuştur. Aynı anda bunların yerine gelmesinin de imkansız olduğunu savunmaktadır.

“

Black Yaklaşımı: Seçmen tercih sıralamasının tek doruklu olması halinde oylamanın ortanca seçmen lehine kazanacağını savunan yaklaşımdır.

“

Downs Yaklaşımı: Hükümetler kamu harcamaları politikasının kendilerine sağladığı marjinal oy kazancı, vergi veya finansman politikasının neden olduğu oy kaybına eşit oluncaya kadar harcama politikasını sürdürecektir. (DEMOKRASİNİN EKONOMİK TEORİSİ)

“

McKean Yaklaşımı: Kamusal eylemlerin şikayet, karar almada güçlük, kararı onaylamama gibi daimi bir maliyeti olduğu, bu nedenle hükümetlerin zarara uğrayanlarla pazarlık yaparak zararın tazminini sağlaması gerektiğini savunmaktadır. (HÜKÜMETİN GÖRÜNMEZ ELİ)

“

Tinbergen Modeli: Her ekonomide en azından milli savunma adalet üreten bir kamu kesimi vardır. Bu durum ekonominin kapitalist olmasına engel değildir.

Bir hükümet aynı anda çok sayıda amaca ulaşmak isterse, kullanacağı araçların sayısı, amaçların sayısına eşit olmalıdır.